

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено порівняльному аналізу положень Конституції України та Закону України «Про судовий збір».

Наведено аргументи, що Конституція України встановлює аксіологічну основу для нормативного регулювання інституту судового збору та поряд із цим визначає відповідні категорії справ, доступ до судового захисту в котрих не повинен мати значних обмежень або й не мати таких зовсім, а саме у справах щодо: оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; захисту права власності; захисту честі та гідності і ділової репутації; вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту та інших. Наголошено на положеннях Конституції, що передбачають необхідність реформування наявної концепції нормативного регулювання судового збору, зокрема змін у частині доступу до апеляційного та касаційного оскарження з прогресивної на регресивну ставку. Також виокремлено судовий збір у конституційній юстиції, що обґрунтовано особливою процесуальною та сутнісною природою конституційної скарги.

Зроблено висновок, що Конституція України передбачає максимальну індивідуалізацію визначення розміру судового збору як щодо визначення окремих категорій справ із полегшенням доступом, так і відповідного кола суб'єктів, що повинні бути звільнені від сплати судового збору.

Ключові слова: конституційне право, конституційні гарантії, судовий захист.

Особливого феномену конституційного права приділили увагу багато дослідників, хоча вказане не забезпечує єдності та пропорційної дискусійності відповідних наукових підходів. Щоб представити засади концепції цього дослідження, варто звернутись до статті Миколи Козюбри «Конституційне право: галузь права чи особлива базова підсистема – стрижень національної системи права», у якій автор робить висновок, що «конституційне право за своєю природою набагато масштабніше за сферою свого регулювання та методами від традиційної галузевої диференціації права, воно становить особливу базову підсистему національного права, його фундаментальну основу, є системоутвірним стрижнем усієї правової системи» [1, с. 75]. Саме такий підхід до розуміння конституційного права є передумовою для формування правової традиції в будь-якій державі, що пов'язане з необхідністю справжнього правового зв'язку між конституційними цінностями та нормотворенням у відповідних галузях матеріального та процесуального права.

Враховуючи наведене, для дослідження поставленого в цій статті питання необхідно розглянути конституційне право як єдину основу для подальшого здійснення правотворчої

діяльності, що дасть змогу розкрити зміст відповідних положень Конституції України (далі – Конституції), котрі є орієнтиром для визначення засад належного врегулювання судового збору.

Більшість публікацій присвячено проблематиці часткових недоліків законодавства, що регулює питання судового збору. Водночас Юрій Білоусов ще у 2005 році наголошував на необхідності наукового обґрунтування розмірів та ставок судового збору із врахуванням усіх функцій, що ним виконуються [2]. Також викладена наукова позиція у статті Роксолани Ханік-Посполітак стосовно прийнятого у 2012 році Закону України «Про судовий збір» є актуальною і сьогодні, незважаючи на численні зміни цього закону [3].

Проте взаємозв'язок конституційних положень та питання відповідності їм законодавства, що регулює вказаний інститут, не можна визнати достатньо висвітленим у науковій літературі.

Окрім відповідних дискусійних моментів щодо наукового обґрунтування ставок судового збору та механізму його регулювання загалом, станом на сьогодні Закон України «Про судовий збір» від 08.07.2011 № 3674-VI у редакції від 27.02.2020 [4] не повною мірою ґрунтується та не відповідає положенням Конституції України, котрі дають змогу зробити висновок

про конституційне виокремлення певних категорій судових справ та суб'єктів звернення за судовим захистом. Зазначений факт передусім підтверджується наявністю двадцяти шести скажників, що звернулись до Конституційного Суду України зі скаргами щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) положень Закону України «Про судовий збір» за період з 2018-го до вересня 2020 року [5]. Наведена кількість звернень, у взаємозв'язку з вимогою вичерпання усіх засобів юридичного захисту, на мою думку, є значною, адже у вказаних скаргах здебільшого порушується не певна концептуальна проблема праворозуміння, а лише пропорційність обмеження права на доступ до правосуддя в частині можливості скористатись засобами судового захисту. Варто також звернути увагу, що правозастосовним актом, який є елементом прийнятності конституційної скарги, може бути лише остаточне судові рішення у справі заявника, що значно ускладнює доступ до конституційної юстиції для оскарження положень законодавства про судовий збір, яке застосовується проміжними процедурними ухвалами, які не завжди є остаточним судовим рішенням у справі. Наведене пояснюється тим, що заявники, зазнавши непропорційного обтяження, все одно сплачують судовий збір, для того щоб забезпечити собі можливість скористатись засобами юридичного захисту, котра здебільшого обмежується присіченими процесуальними строками.

З огляду на поставлене в цій статті завдання, важливим є положення Конституції, що держава Україна є соціальна та правова держава (стаття 1). Елемент положення «соціальна держава» розкривається у статті 3 Конституції, у якій наголошується на тому, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Конституційний Суд України у Рішенні від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 визначив, що основними завданнями соціальної держави є створення умов для реалізації соціальних, культурних та економічних прав людини, сприяння самостійності і відповідальності кожної особи за свої дії, надання соціальної допомоги тим громадянам, які з незалежних від них обставин не можуть забезпечити достатній рівень

життя для себе і своєї сім'ї (абзац другий пункту 2.1 мотивувальної частини) [6].

З огляду на вказане, Конституція покладає на законодавця обов'язок здійснювати юридичне регулювання судового збору так, щоб це позитивно впливало на захист і реалізацію прав і свобод людини та їх гарантії, що потребує пропорційного врахування інтересів сторін у справі, особливо в частині належного доступу до ініціювання провадження та захисту інших суб'єктів від безпідставних позовів.

Отже, з огляду на завдання цього дослідження, необхідно встановити відповідні правові зв'язки між конституційними положеннями та законодавчим регулюванням з метою подальшої системної оцінки.

Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина гарантується безпосередньо на підставі Конституції України (стаття 8). Конституція гарантує захист прав і свобод людини судом (частина перша статті 55), цим передбачає як зміст гарантії, так і чітко називає орган, покликаний забезпечити її дієвість. Відповідно до юридичної позиції, висловленої у Рішенні Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, ніхто не може бути обмежений у праві на доступ до правосуддя, яке охоплює можливість особи ініціювати судовий розгляд та брати безпосередню участь у судовому процесі, або позбавлений такого права (абзац сьомий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини) [7].

Частина друга статті 55 гарантує право кожного на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Окреме закріплення гарантії оскарження наведених юридичних дій або бездіяльності держави випливає з природи конституціоналізму, що покликана унеможливити управлінське свавілля. Такі положення встановлюють нормотворчі межі для законодавця стосовно доступу до ініціювання провадження в адміністративній формі судочинства. Також варто зазначити приклад належної імплементації положень статті 56 Конституції щодо відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень із пунктом 13 частини другої статті 3 Закону України «Про судовий збір», відповідно до якого судовий збір за подання позовної заяви із вказаним предметом позову не сплачується.

Частиною четвертою статті 55 передбачено право кожного звернутися з конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, встановлених Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Таке виокремлення конституцієдавцем права на доступ до адміністративної та конституційної юрисдикції дає змогу зробити висновок, що їх ініціювання має бути найбільш доступним, зокрема у вимірі судового збору. Варто зауважити, що станом на сьогодні судовий збір за подання конституційної скарги законом не встановлений, і доцільність та справедливність такого обмеження потребує ретельного дослідження. Позаяк наведені положення Конституції України чітко відсилає до порядку звернення з конституційною скаргою, що має бути передбачений законом, межі дискреції держави щодо такого порядку є значно ширшими, ніж стосовно гарантії доступу до адміністративного судочинства, хоча й воно теж регламентується процесуальним законом. Але наведена різниця в конституційних формулюваннях встановлених гарантій не дає змоги ототожнити рівень доступу до вказаних механізмів юридичного захисту. Важливим також є те, що у зв'язку з виокремленням Конституційного Суду України із системи правосуддя, шляхом виключення частини третьої статті 124 Конституції відповідно до Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII від 02.06.2016 [8], встановлення судового збору за подання конституційної скарги не може бути предметом виключного регулювання Закону України «Про судовий збір», адже вказаний платіж матиме дещо інший зміст, враховуючи природу конституційного процесу та конституційної юстиції в Україні. Вказане пов'язане також із тим, що конституційна скарга за своєю юридичною природою доволі тісно пов'язана з конституційним поданням, незважаючи на те, що вказані процесуальні документи розглядаються в різному порядку та мають відмінні процесуальні наслідки і елементи прийнятності, поряд з цим провадження в межах їх розгляду відбувається з метою конституційного контролю. Водночас можливо розглянути варіант імплементації прямої або відсильної норми у Законі України «Про Конституційний Суд України».

Щодо конституційності імплементації судового збору варто зазначити таке. Непропорційність та відсутність легітимної мети для введення інституту судового збору як неодмінного елементу прийнятності конституційної скарги, передусім, пояснюється нормативною, а не повною моделлю конституційної скарги,

закріпленою статтею 151-1 Конституції України та Законом України «Про Конституційний Суд України». Тобто правозастосовний акт, судове рішення системи правосуддя, не зазнає безпосереднього юридичного впливу за наслідками ухвалення Рішення Конституційного Суду України, а повинне бути переглянуте судом системи правосуддя у відповідному процесуальному порядку. Враховуючи те, що скажник не отримує безпосередніх юридичних наслідків за результатами розгляду Конституційним Судом України конституційної скарги, окрім випадків використання процедури ухвалення забезпечувального наказу, що не вирішує справу по суті, запровадження судового збору як елементу прийнятності скарги також не співвідноситься з відповідною легітимною метою, враховуючи значний суспільний інтерес у постійному казуальному конституційному контролі застосованого законодавства. Тому позиція Венеційської комісії, що судовий збір повинен унеможливити зловживання правом на подання конституційної скарги [9, пункти 116, 117], є ще більш дискусійною у зв'язку з тим, що вимога прийнятності щодо вичерпання усіх засобів юридичного захисту покладає на суб'єкта ініціювання провадження значні судові витрати, в тому числі на правову допомогу, яка є необхідною у зв'язку з доволі складними процесуальними фільтрами в касаційному провадженні. У поєднанні з високими критеріями прийнятності загалом та щодо аргументації в конституційній скарзі – встановлення судового збору, незалежно від його розміру, є непропорційним обтяженням. У сукупності з ускладненістю належного обґрунтування легітимної мети такого обмеження без зміни законодавства про судовий збір у системі правосуддя введення вказаного платежу для ініціювання конституційної скарги сумнівно співвідноситься з положеннями Конституції України, зокрема частиною першою статті 8, частиною п'ятою статті 55.

Отже, найбільший рівень доступності, виходячи із загальноновизнаних стандартів конституціоналізму, що покликані забезпечити права людини та обмежити державну владу, повинен бути щодо використання засобів адміністративного судочинства, предметом розгляду якого є перевірка правової відповідності здійснення державою своїх дискреційних повноважень. Оскільки діяльність держави безпосередньо стосується прав, свобод та обов'язків людини, доступність захисту від сваволі держави є найбільш важливою. Вказане пояснюється тим, що в цивільному, господарському судочинстві можливо використати альтернативні засоби вирішення спорів

або врегулювати спір за взаємною згодою. У разі виникнення спору з державою, його порядок вирішення є природно монополізованим, що не дає змоги накладати обмеження на доступ до класичного правосуддя взагалі або вимагає встановити мінімальні ставки. А також в особі немає жодних розумних альтернатив щодо використання конституційної скарги як засобу правового захисту. Загалом, запропонований підхід відповідатиме конституційним положенням, які, за загальним правилом, гарантують кожній особі захист від сваволі органів державної влади та місцевого самоврядування. Варто також наголосити, що можливість оскарження правомірності дій влади є загальновизнаним окремим стандартом принципу верховенства права.

У вимірі інших форм судочинства слід звернути увагу на таке.

Стаття 13 Конституції встановлює позитивний обов'язок держави забезпечити захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Стаття 41 Конституції передбачає право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може бути неправомірно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Зазначене положення не передбачає окремо визначеного права на захист прав і свобод у суді, за аналогією частини другої статті 55, натомість системне тлумачення статей 13, 41 та частини першої статті 55 дає змогу зробити висновок про можливість виокремлення вказаної категорії справ для оцінки рівня допустимого обмеження доступу до судового захисту. Аналогічна системна оцінка може бути застосована і з іншими визначеними Конституцією гарантіями.

Частина четверта статті 32 Конституції гарантує кожному судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Тобто в цьому випадку передбачає гарантію доступу до судового захисту певних особистих немайнових прав.

Зі змісту частини першої статті 54 Конституції можна зробити висновок, що громадянам гарантується захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної власності.

Наступною категорією справ із полегшеним порядком доступу до ініціювання провадження є справи щодо вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту (частина друга статті 50 Конституції).

Таке виокремлення конституцієдавцем юридичних гарантій стосовно певної категорії прав, що обумовлене їхньою правовою природою, дає змогу диференціювати порядок регулювання інституту судового збору відповідно до форми судочинства та предмета позову.

Враховуючи те, що в Конституції України зазначено про невичерпність прав і свобод людини, законодавець може лише розширювати межі полегшеного доступу окремих суб'єктів до судового захисту з метою забезпечення відповідних прав і свобод та, поза розумним сумнівом, не повноважний встановлювати юридичний захист у меншому обсязі, ніж передбачено Конституцією України.

Окремо Конституція України встановлює межі законодавчого регулювання права ініціювати певні стадії судочинства, зокрема передбачає право апеляційного перегляду справи, що є абсолютним, та у визначених законом випадках – доступ до касаційного оскарження рішення суду (пункт восьмий частини другої статті 129). Право на апеляційне та касаційне оскарження чітко впливає з права на доступ до правосуддя, тобто ці права є похідними від згаданого вище первинного права. Такий висновок впливає не лише з оцінки доктринальних джерел, а й зі структури тексту Конституції, оскільки згадані права визначаються у ній як основні засади судочинства, хоча й з різним рівнем гарантій доступу. Наведене дає можливість зробити висновок про особливо вузькі межі дискреції законодавця щодо обмеження в доступі до вказаних прав, які не є однаковими. Як зазначав Конституційний Суд у Рішенні від 8 квітня 2015 року № 3-рп/2015, згідно з Конституцією України допускається можливість обмеження права на апеляційне та касаційне оскарження рішення суду (пункт 8 частини третьої статті 129), однак воно не може бути свавільним та несправедливим. Таке обмеження має встановлюватися виключно Конституцією та законами України; мати легітимну мету; бути обумовленим суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційним та обґрунтованим; у разі обмеження права на оскарження судових рішень законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням

у реалізацію права на судовий захист і не порушувати сутнісного змісту такого права [10].

Також дослідники наголошують на тому, що «невиправданим є встановлення явного фінансового обмеження доступу до судів вищих інстанцій, оскільки це може не тільки нівелювати довіру суспільства до судів нижчих інстанцій, але й підірвати саме право на судовий захист» [11, с. 121].

Станом на момент проведення дослідження, національний закон обмежує суб'єктів у доступі до вказаних прав більше, ніж у доступі до первинного звернення. Такий підхід до юридичного регулювання є дискусійним, адже для більшого обмеження доступу до апеляційного та касаційного перегляду, ніж до первинного доступу до суду, доволі важко, якщо не неможливо, представити легітимну мету, адже жодних альтернативних шляхів, ніж апеляційний чи касаційний

перегляд, не існує, тому, враховуючи заінтересованість сторін саме у судовому розгляді спору та необхідності уникнення судових помилок, що поєднане, зокрема, з високим рівнем вимог до змісту та аргументованості касаційної скарги, перегляд рішень судів має бути більш фінансово доступним, ніж первинне звернення.

Отже, тлумачення положень Конституції України дає змогу зробити висновок про максимальну індивідуалізацію порядку та підстав сплати судового збору, яка визначає зміст визначення легітимної мети та меж розсуду законодавця щодо регулювання інституту судового збору, яке повинне не лише враховувати його функції, цим самим підтверджуючи відповідну легітимну мету, а й залежати від предмета позову та фінансових можливостей особи і стадії судового провадження.

Список використаної літератури

1. Козюбра М. І. Конституційне право: галузь права чи особлива базова підсистема – стрижень національної системи права. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Т. 3. С. 70–76. <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2019.3.70-76>
2. Білоусов Ю. В. Судові витрати як складова доступності правосуддя. *Університетські наукові записки*. 2005. № 3(15). С. 66–71.
3. Ханік-Посполітак Р. Ю. Доступність правосуддя в цивільному процесі в контексті Закону України «Про судовий збір». *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2012. Т. 129. С. 117–120.
4. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI у редакції від 27.02.2020. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text> (дата звернення: 10.09.2020).
5. Конституційні скарги / Конституційний Суд України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyni-skargy> (дата звернення: 10.09.2020).
6. Рішення Конституційного Суду України від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12#Text> (дата звернення: 10.09.2020).
7. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-12#Text> (дата звернення: 10.09.2020).
8. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 10.09.2020).
9. Study on individual access to constitutional justice / Venice Commission. CDL-AD(2010)039. 2011. URL: [https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)039rev-e](https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)039rev-e) (date of access: 15.08.2020).
10. Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 2015 року № 3-рп/2015. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-15#Text> (дата звернення: 10.09.2020).
11. Заборовський В. В., Манзюк В. В., Стойка А. В. Сплата судового збору як можливе обмеження доступу до правосуддя під час оскарження судового рішення в порядку цивільного судочинства. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 5. С. 118–122.

References

1. Koziubra, M. (2019). Constitutional law: the field of law or a specific basic subsystem being a skeleton of national system of law. *NaUKMA Research Papers. Law*, 3, 70–76. <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2019.3.70-76> [in Ukrainian].
2. Bilousov, Yu. V. (2005). Sudovi vytraty yak skladova dostupnosti pravosuddia. [Court costs as a component of access to justice]. *Universytetski naukovy zapysky [University Scientific Notes]*, 3(15), 66–71. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2005_3_13 [in Ukrainian].
3. Khanyk-Pospolitat, R. (2012). Access to justice in civil process in the context of the Law of Ukraine “On Court Fee”. *NaUKMA Research Papers. Law*, 129, 117–120. <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2194> [in Ukrainian].
4. Pro sudovyi zbir : Zakon Ukrainy [On the Court Fee: The Law of Ukraine] No. 3674-VI. (2020). *zakon.rada.gov.ua*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text> [in Ukrainian].
5. Konstytutsiini skarhy [Constitutional complaints]. (n.d.). *www.ccu.gov.ua*. <http://www.ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyni-skargy> [in Ukrainian].
6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] No. 3-rp/2012. (2012, January 25). *zakon.rada.gov.ua*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12#Text> [in Ukrainian].
7. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] No. 9-rp/2012. (2012, April 12). *zakon.rada.gov.ua*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-12#Text> [in Ukrainian].
8. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuddia) : Zakon Ukrainy [On Amendments to the Constitution of Ukraine (on justice): The Law of Ukraine] No. 1401-VIII. (2016). *zakon.rada.gov.ua*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> [in Ukrainian].
9. Venice Commission. (2011). Study on individual access to constitutional justice. CDL-AD(2010)039. [https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)039rev-e](https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)039rev-e)
10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] No. 3-rp/2015. (2015, April 8).

zakon.rada.gov.ua. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-15#Text> [in Ukrainian].

11. Zaborovskiy, V. V., Manziuk, V. V., & Stoika, A. V. (2019). Granted for the payment of court fees as possible restriction of

access to justice in appeal against court decisions in civil proceedings. *Porivnialno-analitychne pravo [Comparative and Analytical Law]*, 5, 118–122. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/31343> [in Ukrainian].

Vladyslav Buryi

CONSTITUTIONAL PRINCIPLES OF LEGAL REGULATION OF COURT FEES IN UKRAINE

This article presents a comparative analysis of the provisions of the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine “On Court Fees”.

The author emphasizes that the Constitution of Ukraine establishes an axiological basis for the legal regulation of the court fees and, at the same time, defines the relevant categories of cases, access to judicial protection in which should not be the subject to significant restrictions or should not be limited at all, namely in the cases of: challenging the decisions, actions or omissions of public authorities, local governments and officials; protection of the right to own property; protection of honour and dignity and business reputation; free access to the information about the state of the environment, the quality of food and household items, and others. The court fee in the constitutional justice is also singled out, which is substantiated by the special procedural and essential nature of the constitutional complaint. The author disputes the possibility of implementation of the court fee for filing a constitutional complaint, the doubtfulness of which is explained by the normative form of the constitutional complaint that does not provide a direct review of the court decision. Emphasis is placed on the provisions of the Constitution, which support the need to reform the existing concept of regulation of court fees, in particular the change in access to appeals and cassation appeals from progressive to the regressive court fee rate. It is emphasized that the Law of Ukraine “On Court Fees” does not fully comply with the Constitution of Ukraine.

It is concluded that the Constitution of Ukraine provides the individualization of the amount of court fees that should depend on the stage of the proceedings, the category of the case, and the relevant range of entities that should be exempt from the court fees.

Keywords: court, judiciary, judicial protection, human rights, rule of law.

Матеріал надійшов 22.10.2020

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)